

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پادشاهی سرایان آسیای صغیر

(ایرانیان معاصر، ترکان و سایر پارسی سرایان)

تألیف و سردبیری: ایرمان چای

ترجمه و تدوین

اسدالله واحد

سرشناسه : دثیرمان چای، ویس. Degirmencay, Veyis
 عنوان و نام پدیدآور : پارسی سرایان آسیای صغیر/ تألیف ویس دثیرمان چای؛ ترجمه و تدوین اسدالله واحد
 مشخصات نشر : تبریز: دانشگاه تبریز، ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری : ۶۱۴ ص
 فروست : انتشارات دانشگاه تبریز؛ ۶۷۲
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۰۴-۵۹-۷ : ۵۰۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 یادداشت : Farsca sir soyleyen osmanli sairleri : عنوان اصلی:
 موضوع : شاعران ترک -- سرگذشتنامه
 موضوع : ادبیات فارسی -- ترکیه -- تاریخ و نقد
 شناسه افزوده : واحد، اسدالله، ۱۳۴۲، مترجم
 شناسه افزوده : دانشگاه تبریز
 شناسه افزوده : University of Tabriz
 رده بندی کتبه : ۱۳۹۴ ش ۲۳۴/د ۹ PL
 رده بندی دیوید : ۸۹۴/۳۵۱۳۰۹۲۲
 شماره کتابخانه ملی : ۴۰۳۵۰۵۱

انتشارات دانشگاه تبریز

پارسی سرایان آسیای صغیر

تألیف: ویس دثیرمان چای
 ترجمه و تدوین: دکتر اسدالله واحد
 ناشر و فروست: انتشارات دانشگاه تبریز
 تاریخ و نوبت چاپ: ۱۳۹۷- اول
 شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۰۴-۵۹-۷
 قیمت: ۵۰۰۰۰۰/- ریال
 لیتوگرافی، چاپ و صحافی: اداره چاپ و انتشارات دانشگاه تبریز

این اثر مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

نشانی: تبریز - بلوار ۲۹ بهمن - دانشگاه تبریز - تلفن: ۰۴۱۳۳۳۹۲۶۶۹ - نمابر: ۰۴۱۳۳۳۴۲۵۶۲

فهرست مطالب

مد	سخن مترجم
۱	پیشگفتار
۵	مقدمه
۴۱-۸۳	فصل اول
۴۱	پارسی سرایان دوره سلجوقیان آسیای صغیر
۴۱	ابن بی‌بی
۴۲	ارگوان خاتون
۴۲	افلاکی
۴۳	اوحدالدین کرمانی
۴۴	بدرالدین یحیی
۴۴	بدیع انقروی
۴۵	تاج‌الدین خلطی
۴۶	تقلیسی
۴۶	جلال‌الدین ورقانی
۴۷	حسام
۴۸	حکیم محمود انقروی
۴۸	داوود شاه

- ۴۹ دختر حسام الدین سالار
۵۰ راوندی
۵۲ رکن الدین سلیمان دوم
۵۳ سپهسالار
۵۳ سعد الدین مسعود
۵۴ سیف فرغانی
۵۴ شرف الدین حمزه
۵۶ شرف الدین محمود
۵۶ شمس الدین حمزه طبرستان
۵۷ شمس الدین محمد اصفهانی
۵۸ صدر الدین قونیوی
۵۹ صدر قونیوی
۶۱ عارف چلبی
۶۱ عز الدین کی کاووس اول
۶۲ علاء الدین کی قباد اول
۶۳ غیاث الدین کی کاووس اول
۶۴ فخر الدین عراقی
۶۶ قاضی ملطیوی
۶۶ قانع طوسی
۶۸ کریم الدین محمود آق سراپی
۶۹ کمالی کامیار
۶۹ مجد الدین ابی بکر
۶۹ محیوی انقروی
۷۰ مولانا جلال الدین رومی
۷۲ مهذب قیصریه ای
۷۴ ناصر الدین برکیارق

۷۵	ناصر سیواسی
۷۶	نجم‌الدین رازی
۷۸	نظام‌الدین احمد ارزنجانی
۷۹	نظام‌الدین خورشید
۷۹	ولد
۸۲	یوسف / یوسفی
۸۲-۵۴۴	فصل دوم
۸۷	پارسی سرایان (زرد جمانی)
۸۷	آتش
۸۷	آدم
۸۸	آزری
۸۸	آصف
۸۹	آصفی (کول اوغلو)
۹۰	آگاه
۹۱	آگاهی
۹۱	آنی
۹۱	ابراهیم
۹۲	ابراهیم
۹۳	ابراهیم عجزیه کندی
۹۳	ابراهیم حقّی کماحی
۹۳	ابوالسعود
۹۴	ابوالوفا
۹۵	احمد
۹۶	احمد
۹۶	احمد

۹۷	احمد
۹۸	احمد
۹۸	احمد
۹۹	احمد
۱۰۰	احمد
۱۰۰	احمد
۱۰۰	احمد
۱۰۱	احمد
۱۰۱	احمد داعی
۱۰۲	احمد رومی
۱۰۵	احمد فیضی
۱۰۵	احمدی
۱۰۶	احمدی (اسحاق هاجسی)
۱۰۸	احمدی (ساربان بی غم)
۱۰۹	انگور
۱۰۹	ادایی شیرازی
۱۱۰	ادریس بدلیسی
۱۱۳	ادیب
۱۱۴	ادیبی
۱۱۴	اسحاق
۱۱۶	اسحاق
۱۱۶	اسحاق
۱۱۷	اسرار
۱۱۸	اسعد
۱۱۸	اسعد (صحافلار شیخزاده)
۱۲۰	اسعد (محمد)

۱۲۱	اسعد (مخلص)
۱۲۲	اسماعيل
۱۲۲	اسماعيل چلبی
۱۲۲	اسیری
۱۲۴	اشرف
۱۲۴	اشرف
۱۲۴	اشرف (میرزا محمود)
۱۲۵	اصولی
۱۲۶	افصحی
۱۲۸	افلاطون
۱۲۹	الفتی
۱۲۹	الهی
۱۳۰	الیف
۱۳۱	امری
۱۳۱	امری
۱۳۱	امیدی
۱۳۲	امیرک
۱۳۲	امیری
۱۳۴	امیری
۱۳۴	امیزی
۱۳۵	امیری
۱۳۶	امین
۱۳۶	امین (عارف)
۱۳۷	امینی سمرقندی
۱۳۸	انبوب
۱۳۸	انسی

۱۳۹	انیس
۱۳۹	اویس
۱۳۹	بادی (راجع)
۱۴۰	باقی
۱۴۱	باقی
۱۴۲	باقی
۱۴۳	بالی زاده مع طفی
۱۴۳	بایزید اول
۱۴۳	بحری
۱۴۴	بختی
۱۴۴	بدرالدین
۱۴۲	بدیع الزمان میرزا
۱۴۴	برهان
۱۴۵	برهان
۱۴۵	بری
۱۴۷	بستان چلبی
۱۴۷	بستان چلبی
۱۴۸	بسیم
۱۴۸	بصیری
۱۴۹	بلغ
۱۵۰	بهایی
۱۵۰	بهایی
۱۵۱	بهجت
۱۵۲	بهجتی
۱۵۲	بهشتی
۱۵۳	بیانی

۱۵۳	پرتو
۱۵۴	پرتو (نوری)
۱۵۴	پناهی
۱۵۵	تابی
۱۵۵	ترابی
۱۵۵	تمرّد
۱۵۶	تمنّایی
۱۵۶	توفیق
۱۵۶	توکلّی
۱۵۷	ثابت
۱۵۷	ثاقب
۱۵۷	ثاقب‌دده
۱۵۸	ثانی
۱۵۸	ثباتی
۱۵۹	جاذب
۱۶۰	جامی احمدده
۱۶۰	جدایی
۱۶۰	جعفر
۱۶۱	جعفری
۱۶۲	جفایی
۱۶۲	جلال
۱۶۳	جلال ارغون
۱۶۳	جلال (ذوقی)
۱۶۴	جلالی
۱۶۵	جلی
۱۶۵	جم

۱۶۶	جمال
۱۶۷	جمالی (شیخ اوغلو)
۱۶۷	جمی
۱۶۷	جنابی پاشا
۱۶۸	جنانی
۱۶۹	جنونی دده
۱۶۹	جودت
۱۷۰	جودت
۱۷۱	جودی
۱۷۲	جوری
۱۷۲	جوهره مؤلفی
۱۷۲	جوهری
۱۷۳	چاکر
۱۷۳	حاتم
۱۷۴	حاتمی
۱۷۴	حاتمی (ماتمی)
۱۷۵	حاجی
۱۷۵	حاذق
۱۷۷	حاسب
۱۷۷	حاسبی
۱۷۷	حافظ
۱۷۷	حافظ
۱۷۸	حافظ
۱۷۸	حافظ
۱۷۹	حافظ (محمد)
۱۷۹	حاکم

۱۸۰	حامد
۱۸۰	حامد اورامی
۱۸۰	حامد ترخان
۱۸۱	حامدی
۱۸۲	حایری
۱۸۲	حبیب
۱۸۳	حبیبی برگشاده
۱۸۳	حجازی
۱۸۴	حزینی
۱۸۴	حسام
۱۸۵	حسام
۱۸۵	حسامی
۱۸۵	حسرت
۱۸۶	حسن
۱۸۶	حسن (آشچی زاده)
۱۸۷	حسب
۱۸۷	حسبی
۱۸۷	حسینی
۱۸۸	حشمت
۱۸۸	حفظی
۱۸۹	حفید
۱۸۹	حقّی
۱۹۰	حقّی
۱۹۲	حقّی
۱۹۴	حقّی
۱۹۴	حقّی

۱۹۵	حقیقی
۱۹۵	حقیقی
۱۹۵	حکیم
۱۹۶	حکیم ابوطالب
۱۹۶	حکیمی
۱۹۷	حلمی
۱۹۷	حلمی
۱۹۸	حلمی
۱۹۹	حلمی
۲۰۱	حلمی
۲۰۲	حلمی استفان
۲۰۲	حلمی
۲۰۳	حلمی
۲۰۳	حلمی
۲۰۵	حلمی
۲۰۵	حلمی
۲۰۶	حمدی
۲۰۷	حمدی
۲۱۰	حمدی
۲۱۰	حمدی
۲۱۲	حمید
۲۱۲	حنیف
۲۱۲	حیاتی
۲۱۳	خادم
۲۱۳	خادمی
۲۱۴	خاکی

۲۱۴	خاکی
۲۱۴	خاکی
۲۱۵	خالد
۲۱۷	خالص
۲۱۷	خالص
۲۱۸	خالص
۲۱۸	خالص
۲۱۹	خالی
۲۱۹	خالی بیگ
۲۲۰	خامی
۲۲۱	خاوری
۲۲۱	خرم
۲۲۲	خرمی
۲۲۲	خزانی
۲۲۳	خسرو
۲۲۳	خسروپاشا
۲۲۴	خصالی
۲۲۴	خصمی
۲۲۵	خضر
۲۲۵	خضر
۲۲۶	خضر
۲۲۶	خلوصی
۲۲۷	خلوصی
۲۲۷	خلیفه
۲۲۷	خلیلی
۲۲۸	خلیلی

۲۲۹	خندان
۲۲۹	خواجه اصفهانی
۲۳۰	خواجه وجدی
۲۳۰	خیالی
۲۳۱	خیالی
۲۳۲	داعی
۲۳۲	دانش
۲۳۳	دانش
۲۳۶	دخانی
۲۳۶	درویش
۲۳۶	درویش
۲۳۷	درویش (درویش پاشا)
۲۳۸	درویش (درویش عثمانی)
۲۳۹	دوایی
۲۴۰	ذاتی
۲۴۰	ذاتی
۲۴۰	ذایق
۲۴۱	ذکایی
۲۴۲	ذهنی
۲۴۲	ذهنی
۲۴۳	ذهنی
۲۴۳	ذهنی
۲۴۴	ذهنی (بربرزاده)
۲۴۴	ذوالنون
۲۴۵	راتب
۲۴۵	راسم

۲۴۶	راشد
۲۴۶	راغب
۲۴۸	راغب
۲۴۸	رافت
۲۴۹	راقم
۲۴۹	رامی
۲۵۲	رای
۲۵۲	رجایی زاد
۲۵۳	رحمی
۲۵۳	رحمی
۲۵۴	رسمی
۲۵۴	رسوخی
۲۵۵	رشدی
۲۵۵	رشید
۲۵۷	رشید
۲۵۸	رضا
۲۵۹	رضا
۲۵۹	رضا
۲۶۱	رضا (رضایی)
۲۶۱	رضایی
۲۶۱	رضایی
۲۶۲	رضایی
۲۶۲	رضایی
۲۶۲	رفعتی
۲۶۳	رفعتی
۲۶۳	رفقی

۲۶۳	رفیع
۲۶۴	رفیق
۲۶۴	رفیقی
۲۶۵	رمزی
۲۶۵	رمزی
۲۶۶	رموزی
۲۶۶	روحی
۲۶۷	روحی
۲۶۷	روشنی
۲۶۸	رونق
۲۶۸	رهایی
۲۶۹	ریاضی
۲۷۰	زکی
۲۷۱	زهاوی
۲۷۱	زیرکی
۲۷۲	زین الدین
۲۷۲	زینب
۲۷۲	زیور
۲۷۳	زیور
۲۷۴	سائلی
۲۷۴	سائلی
۲۷۴	سالک
۲۷۴	سالم
۲۷۵	سامی
۲۷۶	سامی
۲۷۶	سحابی

۲۷۷	سدید قزوینی
۲۷۷	سروری
۲۷۸	سرّی
۲۷۸	سرّی (عبدالقادر)
۲۷۸	سزایی
۲۷۹	سعدالدّین
۲۷۹	سعدی
۲۸۰	سعودالمویری
۲۸۰	سعید
۲۸۱	سعید
۲۸۱	سعیدا
۲۸۲	سعی
۲۸۲	سگری
۲۸۳	سکونی
۲۸۳	سلاحدار ابراهیم پاشا
۲۸۴	سلام
۲۸۴	سلامی
۲۸۵	سلامی
۲۸۶	سلطان دیوانی
۲۸۷	سلیم (سلیمی)
۲۸۹	سلیم (سلیمی)
۲۸۹	سمعی
۲۸۹	سودایی
۲۹۰	سوزی
۲۹۰	سوله فقیه
۲۹۱	سهمی

۲۹۱	سید
۲۹۲	سید علی فندقی
۲۹۲	سیفی
۲۹۳	شادی
۲۹۳	شاگرد
۲۹۴	شاگرد
۲۹۴	شامی
۲۹۴	شامی
۲۹۵	شانی
۲۹۵	شانی
۲۹۶	شاه چلبی
۲۹۶	شاهدی
۳۰۰	شاه محمد
۳۰۰	شاه محمود تهرانی
۳۰۱	شاهی
۳۰۱	شاهی
۳۰۲	شریف
۳۰۳	شریفی
۳۰۳	شفقت
۳۰۴	شکرالله
۳۰۴	شکرالله شروانی
۳۰۵	شمس
۳۰۶	شمس الدین (محمد/امیر سلیمان)
۳۰۶	شمس الدین محمد
۳۰۷	شمسی
۳۰۸	شمسی

۳۰۸	شمسی (قارا شمسی)
۳۱۰	شمعی
۳۱۱	شوکت
۳۱۱	شهاب‌الدین
۳۱۱	شهابی
۳۱۲	شهدی
۳۱۲	شهدی
۳۱۳	شهدی
۳۱۴	شهری
۳۱۵	شهودی
۳۱۵	شیخی
۳۱۵	شیدا
۳۱۵	شیدا
۳۱۶	شیدا (شیدایی)
۳۱۶	صائب
۳۱۷	صابر
۳۱۸	صاحب‌دده
۳۱۸	صادق
۳۱۸	صادق
۳۱۹	صادق محمد
۳۱۹	صادقی
۳۲۰	صافی
۳۲۰	صابی
۳۲۱	صبحی
۳۲۱	صبری
۳۲۲	صبری

۳۲۲	صبحی
۳۲۲	صبحی
۳۲۳	صبح
۳۲۳	صدرالدین درگزینی
۳۲۶	صدرالدین نامی
۳۲۶	صدقی
۳۲۶	صدقی
۳۲۷	صدقی
۳۲۷	صدقی
۳۲۸	صدقی زهاوی
۳۲۸	صدقی (محمد)
۳۲۹	صدیق
۳۲۹	صرفی
۳۲۹	صفی
۳۳۰	صلاح الدین
۳۳۳	صلاحی
۳۳۳	صومنی
۳۳۳	صیدی
۳۳۴	ضعفی
۳۳۴	ضعیفی
۳۳۵	ضیاء
۳۳۶	ضیاء پاشا
۳۳۶	ضیایی
۳۳۷	طالب
۳۳۷	طالب
۳۳۷	طالبی

۳۳۸	طالعی
۳۳۹	طاهر
۳۳۹	طاهر
۳۴۰	طرزی
۳۴۰	طرلان
۳۴۲	طغانی
۳۴۲	طفلی
۳۴۲	ظهوری
۳۴۲	ظهوری
۳۴۳	عادل
۳۴۳	عارف
۳۴۴	عارف
۳۴۴	عارف
۳۴۵	عارف
۳۴۶	عارف
۳۴۷	عارف
۳۴۸	عارف
۳۴۹	عارف (عارفی)
۳۵۰	عاشق
۳۵۱	عاشق
۳۵۲	عاصم
۳۵۲	عاکف
۳۵۳	عاکف (مشتاق)
۳۵۴	عالم
۳۵۴	عالی (چشمی)
۳۵۶	عیابوش

۳۵۶	عبادی (حافظ)
۳۵۷	عبدالحق
۳۵۷	عبدالحليم
۳۵۷	عبدالخالق
۳۵۸	عبدالرحمان
۳۵۸	عبدالرحمان
۳۵۸	عبدالرحمان (حاتمی)
۳۵۹	عبدالعزیز
۳۵۹	عبدالعزیز (امّه لدزاد)
۳۶۰	عبدالغنى
۳۶۰	عبدالقادر
۳۶۰	عبدالقادر
۳۶۲	عبدالله سرمست
۳۶۳	عبدالواحد
۳۶۳	عبدالوهاب
۳۶۴	عبدی
۳۶۴	عدلی
۳۶۵	عدنی
۳۶۵	عدنی
۳۶۷	عرشی
۳۶۸	عرشی (چاکى)
۳۶۸	عزّت
۳۶۹	عزّت
۳۷۰	عزّت
۳۷۱	عزّتی
۳۷۲	عزّی (احمد)

۳۷۳	عزیز
۳۷۴	عزیزی استرآبادی
۳۷۵	عسکری
۳۷۶	عشقی
۳۷۷	عطا
۳۷۷	عطایی
۳۷۸	عطایی
۳۷۸	عفت
۳۷۹	عفت
۳۷۹	علایی
۳۸۰	علمی
۳۸۰	علمی
۳۸۰	علمی
۳۸۱	علوم
۳۸۱	علی
۳۸۲	علی
۳۸۲	علی
۳۸۳	علی
۳۸۴	عماد
۳۸۴	عنقا
۳۸۴	عونی
۳۸۵	عونی
۳۸۵	عهدی
۳۸۶	عیشی
۳۸۷	عیشی
۳۸۸	عینی

۳۸۹	عينى
۳۹۰	غازى گراى
۳۹۰	غالب دده
۳۹۱	غبارى
۳۹۲	غبارى
۳۹۲	غريبى
۳۹۳	غريقى
۳۹۴	غزالى
۳۹۴	غلامى
۳۹۵	غمى
۳۹۵	غنابى
۳۹۶	غنى
۳۹۶	فائق
۳۹۶	فائق
۳۹۶	فاضل
۳۹۸	فاضل
۳۹۸	فانى
۳۹۹	فانى
۳۹۹	فايىض هراتى
۴۰۰	فتح الله
۴۰۰	فتح الله كاتب
۴۰۰	فتنت
۴۰۱	فتوحى
۴۰۱	فتوحى
۴۰۲	فخر الدين
۴۰۲	فخر خلخالى

۴۰۳	فخری
۴۰۳	فدا
۴۰۳	فدایی
۴۰۴	فرّخی
۴۰۵	فرّخی
۴۰۵	فردی
۴۰۵	فردی
۴۰۶	فرّی
۴۰۷	فرید
۴۰۹	فریدون
۴۰۹	فریقی
۴۱۰	فصیح
۴۱۱	فضل الله
۴۱۱	فضلی
۴۱۲	فضلی
۴۱۲	فضلی
۴۱۳	فضلی
۴۱۳	فضولی
۴۱۴	فغانی (حسینی)
۴۱۴	فقری
۴۱۵	فکری
۴۱۵	فناپی (جنت)
۴۱۶	فنی
۴۱۷	فوری
۴۱۸	فوزی
۴۱۹	فوزی

۴۱۹	فهمی
۴۲۰	فهمی
۴۲۱	فهمیم
۴۲۱	فهمیم قدیم
۴۲۲	فیضی
۴۲۲	فیضی
۴۲۲	قادر کوئی
۴۲۳	قاسم بن احمد سجایی
۴۲۴	قاضی زاده اردبیلی
۴۲۵	قایل
۴۲۵	قبولی
۴۲۶	قدری
۴۲۷	قدری (قادری)
۴۲۷	قطب
۴۲۸	قنبر
۴۲۸	قندی
۴۲۹	کاتب
۴۲۹	کاتب
۴۲۹	کاشف
۴۳۰	کاشفی
۴۳۰	کافی
۴۳۱	کامل
۴۳۱	کامی
۴۳۱	کانی
۴۳۲	کریم
۴۳۳	کسکین زاده

۴۳۳	کلامی
۴۳۴	کمال
۴۳۴	کمال
۴۳۵	کمال پاشازاده
۴۳۵	کنهی
۴۳۶	گرمی
۴۳۶	گریان
۴۳۷	گفتی
۴۳۸	گلشنی
۴۴۰	گلشنی (هیأتی)
۴۴۲	لنالی
۴۴۲	لامعی
۴۴۳	لیب
۴۴۴	لیب
۴۴۵	لدنی
۴۴۶	لطفی
۴۴۶	لطفی (وقایع نویس)
۴۴۷	لطیفی
۴۴۷	لقمان
۴۴۸	لیلا
۴۴۹	مجلد دی
۴۴۹	مجرم
۴۴۹	محب (اثر)
۴۵۰	محبی (مفتونی، عاجزی)
۴۵۱	محرمی (مجرمی)
۴۵۱	محمد

۴۵۱	محمد
۴۵۲	محمد
۴۵۲	محمد
۴۵۲	محمد
۴۵۲	محمد
۴۵۲	محمد
۴۵۲	محمد
۴۵۴	محمد رضا اشا
۴۵۵	محو
۴۵۵	محیطی
۴۵۶	محبی
۴۵۶	محبی
۴۵۷	مختار
۴۵۷	مخفی
۴۵۷	مدرسی
۴۵۸	مدیحی
۴۵۸	مذهب
۴۵۸	مرادی
۴۵۹	مرادی
۴۶۰	مسلم
۴۶۰	مسلم چلبی
۴۶۱	مسلمی (مسلمی)
۴۶۲	مسیحی
۴۶۲	مشتاق
۴۶۳	مصلح الدین
۴۶۳	مصنفک
۴۶۵	مظلوم

۴۶۵	معالی
۴۶۷	معصوم
۴۶۷	معینی
۴۶۸	مفردی
۴۶۹	مکی
۴۶۹	ملاً چلبی
۴۶۹	ملاً مراد
۴۷۰	ملهمی
۴۷۰	ممدوح
۴۷۱	منصور شیرازی
۴۷۱	منطقی
۴۷۲	منیری
۴۷۲	منیری
۴۷۲	منیف
۴۷۳	منیف (هزاری)
۴۷۴	مولوی
۴۷۴	مونسی (محمد)
۴۷۴	میال
۴۷۵	میرعیانی
۴۷۵	میلی
۴۷۶	نابی
۴۷۷	ناجم
۴۷۸	نادی
۴۷۸	نازک
۴۷۹	ناشد
۴۷۹	ناظم

۴۸۰	ناظم
۴۸۱	ناظم
۴۸۲	نافی
۴۸۲	ناقد
۴۸۲	نالی
۴۸۳	نالی
۴۸۳	نامق کمال
۴۸۴	نامی
۴۸۴	نبضی
۴۸۵	نثاری
۴۸۵	نجا
۴۸۵	نجاتی
۴۸۶	نجمی
۴۸۶	نحیفی
۴۸۷	ندایی
۴۸۹	ندیم
۴۸۹	ندیم
۴۹۰	ندیم تازه زبان
۴۹۱	نرگسی
۴۹۱	نسیمی
۴۹۲	نشأت
۴۹۳	نشاطی
۴۹۵	نشانی
۴۹۶	نصرت
۴۹۶	نصرتی
۴۹۷	نصوحی

۴۹۷	نصیب
۴۹۸	نصیب
۴۹۹	نصیرزاده
۴۹۹	نطقی
۴۹۹	نظامی
۵۰۰	نظمی
۵۰۱	نظیر (نظیرا)
۵۰۱	نظیف
۵۰۲	نظیما
۵۰۲	نعمت
۵۰۳	نعمت الله
۵۰۳	نعم
۵۰۴	نفعی
۵۰۶	نقیه
۵۰۷	نگاری
۵۰۸	نوالی
۵۰۹	نورس
۵۱۰	نوری
۵۱۰	نوری
۵۱۰	نوری
۵۱۲	نوری
۵۱۳	نوعی
۵۱۴	نهایلی
۵۱۵	نهایلی
۵۱۵	نهیجی
۵۱۶	نیازی

۵۱۸	نیازی
۵۱۹	نیر
۵۱۹	نیلی
۵۲۰	واثق
۵۲۰	واحدی
۵۲۱	واضح
۵۲۱	واقف
۵۲۳	وجدی
۵۲۳	وجدی
۵۲۳	وحدتی
۵۲۴	وحید (مختومی)
۵۲۵	وحیی
۵۲۵	ودایی
۵۲۶	وسیم
۵۲۶	وسیم
۵۲۷	وصاف
۵۲۸	وصالی
۵۲۸	وفا
۵۲۹	وفا
۵۳۰	وفا (ابوالوفا)
۵۳۱	وفایی
۵۳۱	ولد چلبی
۵۳۲	وهبی
۵۳۳	وهبی
۵۳۳	وهبی قادم
۵۳۴	ویسی

۵۳۴	هاتف
۵۳۵	هاتفی
۵۳۶	هادی
۵۳۶	هاشم
۵۳۷	هدایی
۵۳۷	هدایی
۵۳۸	هلاکی
۵۳۸	هلالی
۵۳۹	همامی
۵۳۹	همدم چلبی
۵۴۰	همدمی
۵۴۰	یار علی
۵۴۰	یتیم
۵۴۱	یحیی
۵۴۱	یحیی
۵۴۲	یقینا (یقینی)
۵۴۲	یکسان
۵۴۳	یمنی
۵۴۳	یمنی
۵۴۴	یوسف
۵۴۵	منابع و مآخذ

سخن مترجم

بر کسی پوشیده نیست که سرزمین ایران در اعصار و قرون متمادی مورد تعرض اقوام بیگانه بوده است. چیرگی اسکندر بر دارا، تسلط غزنویان بر سامانیان و فروپاشی فرمانروایی شایسته‌ترین سلسله ایرانی، فتنه غزان و کشورگشایی سلجوقیان، تاراج هولناک مغولان، یاغی‌گری‌های تیمور، تسلط عثمانیان بر سرزمین‌های غربی ایران و بالاخره تجاوزهای طولانی روس بر ایران، نمونه‌های بارز این تعرض‌هاست. آبادی‌ها، شهرها و روستاهای ایران در گیرودار این تعدی‌ها در زیر بم اسبان و فیلان غارت‌گران تاراج‌گر و متجاوز، با خاک یکسان شده است. گروهی از نویسندگان، فرهیختگان، دبیران و شاعران در این دوره‌ها مقهور تیغ تیز نودولتان بوده‌اند. گروهی دیگری در آن دیده‌اند که جلای وطن کرده، در سرزمین‌های امن رحل اقامت افکنند؛ بسته گروهی نیز در کانون قدرت، یا در زیر وزیر، راین و ندیم و یا در کسوت دبیر و شاعر، با طریقه مختلف نفوذ کرده و به شیوه هنری رسالت سیاسی و فرهنگی خود را به‌جا آورده‌اند. گروهی نیز که در عهد دولت‌های غزنوی و سلجوقی، امیران و حکمرانان، نه تنها از دوست‌داران شعر و مشرقان شاعران، بلکه خود در زمان حیات سیاسی، کشورگشایی و گسترش قلمرو جغرافیایی حکمرانی خویش، حامل زبان و ادب فارسی به سرزمین‌های تازه‌گشوه، بوده‌اند. در این میان هم سلجوقیان در توسعه حدود جغرافیایی زبان فارسی، بیش از غزنویان بوده است. سلجوقیان پس از درنوردیدن خراسان، نواحی مرکزی و آذربایجان، تا آن‌سوی آسیای صغیر پیش رفتند. اگرچه پایه‌های دولت سلجوقیان ایران به دلیل فتنه‌ها، آشوب‌ها و قیام‌های نحله‌های فکری، دینی و قومی و نیز برخی معضلات اجتماعی، تا پایان قرن ششم دوام نیاورد و سرانجام فرو ریخت، نمایندگانشان در آناتولی، حکومتی را بنیان نهادند که تا مدت‌های مدید به

حیات سیاسی خود ادامه داد. با استقرار سلجوقیان آسیای صغیر؛ دولت‌مردانی شایسته، زمینه‌های مساعدی برای علما، دانشمندان، نویسندگان و شعرا فراهم آوردند.

با فرو ریختن پایه‌های قدرت سلجوقیان ایران و استقرار نمایندگان آنان در آسیای صغیر، طنین طبل و کرنای غارتگران مغول برخاست. ابتدا خراسان، سپس نواحی مرکزی و غربی ایران، یکی پس از دیگری به وسیله این قوم ویرانگر به یغما رفت. تبعات ناخجسته و شوم این ایلغار هولناک، چپاول، ویرانی و قلع و قمع شهرها، تاراج مساجد و مراکز علمی و فرهنگی، کشتار بی‌سبب اقشار مختلف مردم بی‌دفاع و صدها بلای دیگر بود. در این میان برخی از دانشمندان، فرهیختگان و شعرا که به گونه‌ای توانسته بودند از تیغ تیز مغولان جان به در برند، به واکچ، من؛ به‌ویژه به بغداد و آسیای صغیر پناه بردند. شیخ شهاب‌الدین سهروردی، خاندان بنی‌والد، جهم دایه، سیف فرغانی، فخرالدین عراقی و بسیاری دیگر، از این دسته بوده‌اند. زبان فارسی که به واسطه سلاجقه به آسیای صغیر رسیده بود، به وسیله این گروه از فرزندگان به رونق و استرس و اعتلا روی آورد؛ تا جایی که حتی دولتمردان با اعزاز و تکریم شاعران پارسی‌گوی آن را به سرودن اشعار فارسی تشویق می‌کردند. بدین ترتیب روند تشویق و تکریم شعرای پارسی‌گوی، تا انقراض حکومت سلجوقی در آناتولی و حتی پس از آن نیز در زمان حکمرانی سلاطین عثمانی که گاه خود نیز به فارسی شعر می‌سرودند، ادامه داشت.

در سال‌های پیشین، درباره تأثیر و نفوذ زبان فارسی در آسیای صغیر، پژوهش‌های شایانی به وسیله شادروان استاد محمدمین ریاحی صورت گرفته بود. غیر از ایشان، آقای رضا خسروشاهی، خانم الهامه مفتاح و آقای محمد طاهری خسروشاهی نیز آثار مغتنمی در همین حوزه پدید آورده‌اند. در کنار این تحقیقات ارزنده، وجود اثری منسجم در زمینه معرفی شاعران پارسی‌گوی آسیای صغیر و ارائه نمونه‌های اشعار آنان، خالی می‌نمود. نگارنده این سطور در آغاز سفر علمی به کشور ترکیه، بهمن ۱۳۹۱، با کتابی با عنوان 'Farsça Şiir Söyleyen Osmanlı Şairleri' به زبان ترکی استانبولی، تألیف ویس

دئیرمان چای، مواجهه شد. کتاب حاوی شرح حال مختصر شاعران پارسی گوی آسیای صغیر و نمونه‌هایی از اشعار آنان بود و تا حدودی جای خالی مورد بحث را می‌توانست پر کند؛ لذا تصمیم گرفت که کتاب را به فارسی ترجمه کند.

تردیدی نیست که شاعران ایرانی مهاجر در سرزمین عثمانی، سهم چشم‌گیری در اشاعه و گسترش زبان و ادب فارسی داشته‌اند. شرح احوال و نمونه‌هایی از شعر این دسته از شاعران در دوره‌های مختلف، در متن همین کتاب ذکر شده‌است. حال به لحاظ اهمیت موضوع و تبیین سهم شاعرانی ایرانی در پیشبرد و رونق و گسترش زبان و شعر فارسی در قلمرو عثمانی، به اجمالاً ذکر اصالت و تفکیک زادگاه و سرزمین اجدادی به نقل احوال شاعران مذکور می‌دازیم:

آذربایجان

خندان؛ خندان، برادر سید عمادالدین نسیمی است. نقل است که از دیاربکر بود. او شخصیتی چون ابدالان داشت. به هر شهر و یاری رفت و با همگان نشست و برخاست می‌کرد. به لقب شاه خندان *ثرولیده‌موی* مشهور بود. در سال ۸۳۰ (۱۴۳۶) درگذشت.

گلشنی (هیأتی)؛ شیخ ابراهیم گلشنی، فرزند شیخ محمد انصاری، در سال ۸۳۰ (۱۴۲۶) به دنیا آمد. اهل دیاربکر و یا آذربایجان و مؤسس طریقه گلشنی بود. در سال ۹۴۰ (۱۵۳۳) در مصر درگذشت. در خانقاه اختصاصی خود در مصر مدفون است. آثار آثاری چون *معنوی شریف* به تقلید شیوهٔ مثنوی مولانا، *کنزالجواهر* مشتمل بر رباعیات و نیز بهائی در سه زبان ترکی، عربی و فارسی دارد.

نسیمی؛ شیخ سید عمادالدین نسیمی، در ناحیهٔ نسیم بغداد به دنیا آمد. مرید فضل‌الله حروفی و شاعر حروفی بود. در سال ۸۲۰ (۱۴۱۷) در حلب به قتل رسید. در حلب مدفون است. دیوانی به سه زبان ترکی، عربی و فارسی دارد.

۲. به سبب پرهیز از تطویل کلام، فقط به شرح احوال شاعران بسنده شده‌است. منابع مورد استفادهٔ مؤلف در شرح احوال و نمونه اشعار شاعران در متن کتاب به تفصیل آمده‌است.